Gemeente Emmen

Tussen toren en toekomst

Gebedshuizenvisie gemeente Emmen 2026

Geref. Servisch Orthodoxe kerk, Emmer Compascuum

Inhoud

1 Introductie wethouder 4

2 Proloog 7

3 Inleiding 8

4 Leeswijzer 11

5 Geschiedenis 13
5.1 Emmen en omstreken 13
5.2 Randveenontginning 14
5.3 Grootschalige veenontginning..... 15
5.4 Na de Tweede Wereldoorlog tot nu toe..... 19

6 Analyse..... 23
6.1 Fysieke kenmerken..... 24
6.2 Denominatie en bezetting..... 25
6.3 Maatschappelijk gebruik 25
6.4 Monumentstatus 27

7 Visie 29
7.1 Voorbeeld traject 31

8 Uitvoeringsagenda 34

Bijlage 1
Toelichting totstandkoming visie 37

Bijlage 2
Overzicht herbestemde gebedshuizen 44

1

Introductie wethouder

Voor veel inwoners zijn gebedshuizen vertrouwde bakens in hun omgeving. Als je de kerktoren ziet, weet je dat je bijna thuis bent. Het zijn plekken die we allemaal herkennen en die ons een gevoel van thuiskomen geven.

In deze Gebedsvisie gaat het over de plekken die betekenis hebben voor mensen en gemeenschappen. Want wie door onze dorpen en wijken kijkt, ziet meer dan stenen en torens. Gebedshuizen zijn ankerpunten in het landschap én in het leven van inwoners.
Ze vertellen verhalen en verbinden generaties. Ze geven onze identiteit en saamhorigheid weer. Juist daarom vinden wij het als gemeente belangrijk om deze bijzondere plekken goed in beeld te hebben. Als u de paspoorten leest, ontdekt u de rijkheid en de verscheidenheid van onze gebedshuizen én van de verschillende geloofsgemeenschappen in onze gemeente. Deze ruimte voor diversiteit maakt onze gemeente nog waardevoller.

Met deze visie hebben we een belangrijke stap gezet bij het in kaart brengen van het religieus vastgoed. Met het opstellen van ‘paspoorten’ maken we ook de kenmerken en het huidige gebruik inzichtelijk. Dat helpt ons om zorgvuldig en toekomstgericht mee te denken over behoud, het gebruik en de wensen van de eigenaren.

Tegelijkertijd is deze visie méér dan een inventarisatie. Tijdens het gesprekstraject is iets minstens zo waardevols ontstaan: eigenaren en gebruikers van gebedshuizen hebben elkaar ontmoet. Zij hebben ervaringen gedeeld, vraagstukken herkend en inspiratie opgedaan bij elkaar. Dat onderlinge contact is van grote waarde, juist in een tijd waarin de uitdagingen rondom onderhoud, gebruik en verduurzaming toenemen.

Met deze gebedshuizenvisie willen we inzicht geven in de huidige situatie van gebedshuizen in de gemeente Emmen. Hiermee bieden we houvast voor het maken van zorgvuldige keuzes en maken we duidelijk welke rol de eigenaren en geloofsgemeenschappen hebben bij ontwikkelingen en welke rol de gemeente inneemt. Maar ik geloof dat het voorbestaan van gebedshuizen niet alleen ligt in stenen en beleid, maar ook in samenwerking, kennisdeling en elkaar weten te vinden.

Ik wil alle betrokkenen bedanken voor hun openheid en inzet bij het tot stand komen van deze visie. En ik wil u vooral oproepen: ga door met dit gesprek. Blijf elkaar opzoeken, ervaringen delen en samen werken aan het behoud en het voortbestaan van deze bijzondere plekken.
Zo zorgen we er samen voor dat gebedshuizen ook in de toekomst van betekenis blijven voor Emmen en haar inwoners.

Dewy Keen
Wethouder Cultuur en Erfgoed

Replica tempeltje Barger-Oosterveld Archeon (Bron gemeente)

2
Proloog

Wie teruggaat naar het begin van onze geschiedenis, ziet dat religie al vroeg een plek kreeg in het landschap van de gemeente Emmen. In Barger-Oosterveld legden archeologen in 1957 de resten bloot van een klein houten tempeltje, gebouwd rond de vijftiende eeuw voor Christus. Het bouwwerk was eenvoudig, maar de betekenis ervan was groot.

De vondst is uniek in Nederland en laat zien dat deze plek al duizenden jaren bezocht werd door mensen. De precieze functie van de houten constructie is niet met zekerheid vast te stellen. Archeologen gaan er echter van uit dat het tempeltje diende als plek voor rituelen of verering. Mogelijk markeert het tempeltje van Barger-Oosterveld daarmee het begin van een lange ontwikkeling van gebedshuizen in de gemeente Emmen.

(Bron W.A.B. van der Sanden: Het tempeltje van Barger-Oosterveld, Nieuwe Drentse Volksalmanak 117, 2000, 135-143.)

3
Inleiding

Voor u ligt de gebedshuizenvisie van de gemeente Emmen. Wie door de dorpen en wijken van de gemeente kijkt, ziet al snel de torens, kapellen en gebedshuizen die het landschap markeren. Generaties inwoners hebben hun leven rondom deze plekken vormgegeven. Zij vierden er vreugdevolle momenten, vonden er troost in tijden van verlies en kwamen er samen als gemeenschap. Daarmee zijn gebedshuizen meer dan gebouwen alleen, het zijn plekken die herinneringen, verhalen en identiteit dragen.

Tegenwoordig verandert er veel voor deze gebouwen. Waar zij vroeger vanzelfsprekend het middelpunt van het dagelijks leven vormden, is hun rol vandaag minder eenduidig. Samenlevingen veranderen, geloofsbeleving verschuift en het aantal actieve leden neemt in veel gevallen af. Deze afname is geen plotselinge ontwikkeling, maar een proces dat al langer loopt en dat zich in de komende jaren verder zal doorzetten. Tegelijkertijd nemen de vraagstukken rondom onderhoud en verduurzaming toe.

Deze veranderingen roepen vragen op. Wat speelt er nu eigenlijk bij de gebedshuizen? Hoe gaan we om met gebouwen die een grote betekenis hebben, maar waarvan het gebruik onder druk staat? En wat betekent dit voor de rol en verantwoordelijkheid van eigenaren, gemeenschappen en de gemeente?

Deze gebedshuizenvisie biedt een momentopname van het religieuze landschap en geeft richting aan de keuzes die voor de toekomst moeten worden gemaakt.

Op het moment van opstellen van deze visie telt de gemeente Emmen in totaal 79 gebedshuizen.

- **56 in religieus gebruik**
  - 48 is in eigendom van een geloofsgemeenschap
  - 8 geloofsgemeenschappen gebruiken een gebedshuis dat zij niet in eigendom hebben

In samenwerking met de bureaus Rechurch en Kerk & Co zijn er uiteindelijk 47 gesprekken gevoerd. Losstaand hiervan hebben we op een later tijdsstip een eigenaar gesproken van een herbestemd gebedshuis. Een aantal eigenaren en geloofsgemeenschappen heeft, om uiteenlopende redenen, ervoor gekozen niet deel te nemen aan het traject. Dit kan zijn omdat het goed gaat met de gemeenschap of omdat ze geen behoefte hadden aan meedoen in dit traject.

Deze verschillende gesprekken geven samen een breed en genuanceerd beeld, waarbij zowel overeenkomsten als verschillen tussen de betrokken partijen zichtbaar worden. Deze visie richt zich vooral op gebouwen in eigendom van geloofsgemeenschappen, omdat juist daar de meeste vraagstukken rond toekomst, onderhoud en gebruik samenkomen. Daarnaast is ook aandacht besteed aan de situatie van geloofsgemeenschappen zonder eigen gebouw, omdat zij een belangrijk onderdeel vormen van het religieuze landschap. Bij deze groep liggen er voornamelijk vragen rondom het vinden van geschikte ruimten door bijvoorbeeld ledengroei.

De gebedshuizenvisie heeft als doel inzicht te geven in de huidige situatie van gebedshuizen in de gemeente Emmen en richting te geven aan de toekomst. De visie biedt houvast voor het maken van zorgvuldige keuzes rondom gebruik, behoud en ontwikkeling van gebedshuizen. Daarnaast maakt de visie duidelijk welke rol de eigenaren en geloofsgemeenschappen hierin hebben bij ontwikkelingen en welke rol de gemeente inneemt.

Leger des Heils, Emmen

4
Leeswijzer

De gebedshuizenvisie is als volgt opgebouwd:

In hoofdstuk 5 wordt de geschiedenis van het religieuze landschap in Emmen besproken, zoals hoe de gemeenschappen hier zijn gekomen.

In hoofdstuk 6 staat de analyse van de gesprekken die zijn gevoerd met de eigenaren. Hierin staat de huidige situatie van de gebedshuizen centraal.

Hoofdstuk 7 geeft de visiepunten die de gemeente Emmen hanteerd weer. Deze punten zijn afgeleid vanuit de analyse.

In hoofdstuk 8 is de uitvoeringsagenda benoemd met hierin de concrete stappen die de gemeente Emmen onderneemt.

De visie eindigt met twee bijlagen over herbestemde gebedshuizen en een procesbeschrijving. Voor het opstellen van de gebedshuizenvisie zijn ook gebedshuispaspoorten gemaakt. Deze paspoorten komen losstaand van de gebedshuizenvisie digitaal.

Hervormde kerk, Roswinkel

5 Geschiedenis

In de achtste eeuw doet het Christendom voor het eerst zijn intrede in Noord-Nederland. Dit resulteerde in de oprichting van verschillende (houten) kerken in belangrijke plaatsen in het gebied. Van de eerste zes kerken in Drenthe stonden er vier op de Hondsrug; dit was immers vanwege de hogere liggen een belangrijke doorgangsroute door het gebied. Vanaf deze periode krijgen ook verschillende nederzettingen een meer definitieve locatie, zo ook verschillende esdorpen. De oudste kernen in de gemeente zijn dus mogelijk al vanaf de vroege middeleeuwen of eerder zelfs al permanent bewoond geweest, zoals in het gebied van emmen onder andere Weerdinge, Noordbarge, Zuidbarge en Emmen zelf.

Waar men zich vestigde in het verleden werd bepaald door het landschap, waardoor de eerdergenoemde Hondsrug juist zo een grote rol speelde in de gemeente Emmen. Al vanaf de steentijd werd de (flanken van de) ijsstroomrug bezocht en bewoond, evenals de vele dekzandkopjes in het landschap. Vanwege de verhoogde ligging in het landschap en de nabijheid van water was het de ideale plek om zich te vestigen. Ook in latere perioden, toen het veen groeide, bleef de Hondsrug goed begaanbaar en bewoonbaar. Ook het veen speelde een bijzondere rol in het leven in de prehistorie, als blijkt uit veenwegen, de vele mogelijke ‘offers’ die hierin zijn aangetroffen, en ook mogelijk één van de vroegste religieuze bouwwerken in dit gebied: het ‘tempeltje van Barger-Oosterveld’. In deze en de daaropvolgende perioden ontwikkelde bewoning zich van losse erven tot nederzettingen en weet men steeds meer het land om zich heen te bewerken en te ontwikkelen. Hierdoor zijn de religieuze ontwikkelingen veelal ook te koppelen aan het landschap van de tijd. Via de onderstaande paragrafen wordt er een overzicht gegeven van de religieuze ontwikkeling in de gemeente Emmen.

5.1 Emmen en omstreken

De geschiedenis van Emmen is al vroeg verbonden met religie. Het bestaan van Emmen is namelijk voor het eerst vastgelegd in een kerkelijke oorkonde uit 1139 na Christus, waarin het gebied wordt genoemd in relatie tot kerkelijke bezittingen. Op de plek van

de huidige Grote Kerk stond vermoedelijk eerst een houten kerk, die later werd vervangen door het stenen gebouw dat vandaag nog steeds het centrum markeert. In de toren zijn nog sporen zichtbaar van de vroege bouw, waaronder de onderste laag keien die waarschijnlijk afkomstig zijn van een hunebed uit de omgeving. De kerk fungeerde als een centrale plek voor de omliggende dorpen. Inwoners uit plaatsen als Noordbarge, Westenesch en Weerdinge legden soms lange afstanden af om hier samen te komen voor diensten. Deze bewegingen door het landschap zijn nog herkenbaar in historische routes, zoals het oude 'Kerkpad'.

In de eeuwen daarna bleef religie een belangrijke rol spelen in de ontwikkeling van de gemeente. In de negentiende eeuw, toen Emmen verder groeide, vestigde zich ook een joodse gemeenschap in het centrum. Zij bouwden in 1878 een eigen synagoge op. Hiermee werd het religieuze landschap breder en meer divers.

5.2 Randveenontginning

Veel ontginningen hebben we te danken aan kloosters. Roswinkel, Schoonebeek en Nieuw-Schoonebeek zijn in de late middeleeuwen ontgonnen en ontwikkeld door (Gronings-) Friese kolonisten uit de omgeving van het Dollard-gebied.

Roswinkel neemt een bijzondere positie in: het dorp ontwikkelde zich al vanaf 1216 op het puntje van een zandrug richting Westerwolde. Vanuit het klooster van Ter Apel werd in Roswinkel vermoedelijk al in de veertiende eeuw een kerk gebouwd, die in 1599 door brand werd verwoest. De huidige kerk dateert uit 1759 en is de oudste nog bestaande kerk van de gemeente Emmen, met een toren uit 1853 waarin nog een klok uit 1362 hangt. Roswinkel heeft daarom meer gemeen met de geschiedenis van gemeente Westerwolde dan met de geschiedenis van Emmen.

Figuur 2: Kerk van Roswinkel in 1923 (bron: Hierkomjijweg.nl)

5.3 Grootschalige veenontginning

Een groot deel van de gemeente Emmen heeft een relatief jonge geschiedenis. In de negentiende eeuw kwamen de grootschalige veenontginningen op gang. Hierdoor trokken veel arbeiders naar de regio. Deze nieuwe bewoners brachten hun eigen achtergronden, tradities en religies mee. Dit zorgde voor een nieuwe laag in het religieuze landschap.

De bevolking in het veengebied bestond uit verschillende groepen, afkomstig uit onder andere Duitsland, Friesland en Groningen. Deze groepen vestigden zich, waardoor er nieuwe dorpen ontstonden, dit was vaak langs kanalen of op ontgonnen stroken land. De herkomst van deze bewoners is vaak nog steeds zichtbaar in de verdeling van geloofsgemeenschappen. Dorpen dicht bij de Duitse grens hebben bijvoorbeeld voornamelijk een katholiek karakter.

De gebedshuizen die in deze periode werden gebouwd, waren meestal eenvoudig van opzet. Veel kerken hadden de vorm van een zaalkerk: één

Figuur 3: De Veenkerk van Klazienaveen-Noord. Een goed voorbeeld van een traditionele zaalkerk zoals deze vaak voorkwamen aan het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw. (bron hierkomjijweg.nl)

ruimte waarin de diensten plaatsvonden, vaak met een bescheiden toren. Daarnaast ontstonden er ook kleinere gebedshuizen en evangelisatielokalen, verspreid. Daarnaast woonden men in het veen, dichtbij het werk. Hierdoor ontstonden er verspreid kleinere gebedshuizen en evangelisatielokalen. Deze spreiding hangt samen met de uitgestrekte structuur van het landschap en de behoefte om dicht bij huis samen te kunnen komen.

In de eerste helft van de twintigste eeuw bleef de veenindustrie belangrijk en groeiden de dorpen verder. Deze welvaart is zichtbaar in de bouw van grotere en meer uitgesproken kerken. In deze periode werden ook verschillende architectuurstijlen toegepast, variërend van traditionele ontwerpen tot vernieuwende stijlen zoals de Amsterdamse School.

Figuur 4: De gereformeerde kerk in Nieuw-Weerdinge uit 1907. Deze kerk is typisch voor de veengebieden omdat het een kleinere kerk in het lint is. (bron hierkomjijweg.nl)

Figuur 5: Noorderkerk in Nieuw-Amsterdam, een typisch voorbeeld van Amsterdamse School architectuur vanwege onder andere de ronde structuren en de heel herkenbare torenspits/dakruiter (bron hierkomjijweg.nl).

5.4 Na de Tweede Wereldoorlog tot nu toe

Na de Tweede Wereldoorlog veranderde de gemeente ingrijpend. Vanwege het groeiende gebruik van andere brandstoffen (zoals steenkool) was veen overbodig geworden en klapte de veenindustrie in elkaar. De gemeente groeide snel en er werden nieuwe woonwijken gebouwd: Emmermeer, Emmerhout en Angelslo. Ook Klazienaveen, Nieuw-Amsterdam en Schoonebeek maakte een sterke groei door. Er werden nieuwe gebedshuizen gebouwd, met andere denominaties en architectuur. Zo heeft Emmermeer op dit moment zes gebedshuizen in gebruik, waarvan onder andere het apostolisch genootschap, de christengemeente en de baptisten gemeente deel uitmaken. Traditionele vormen ontstonden naast moderne ontwerpen en nieuwe materialen. Zo zijn er bijvoorbeeld stalen constructies gebruikt in de Bonifatiuskerk in Nieuw-Schoonebeek.

Ook werd het religieuze landschap verder divers. Nieuwe geloofsgemeenschappen vestigden zich in de gemeente, zoals in de moskee en in de Koninkrijkzalen. De Turkse moskee is rond 1990-1991 gevestigd in Angelslo op toenmalig verzoek van de inwoners.

Het hoofdkantoor van de Wachttorengemeenschap is in 1983 geopend in Noordbarge. Hiervoor waren er al meerdere koninkrijkszalen (zoals bijvoorbeeld in Emmerschans), maar het gebedshuis in Noordbarge is het hoofdkantoor van de gemeenschap in Nederland.

Tegelijkertijd zette de ontkerkelijking door. In de afgelopen decennia is het aantal mensen dat actief deelneemt aan traditionele kerkdiensten afgenomen. Dit heeft geleid tot veranderend gebruik van gebouwen. Sommige gebedshuizen werden gesloten of kregen een andere functie, zoals wonen of als medisch centrum. Andere gebouwen bleven bestaan, maar kregen een bredere rol als ontmoetingsplek voor de wijk.

De geschiedenis van gebedshuizen in Emmen laat zien dat verandering niet nieuw is. Door de eeuwen heen hebben geloofsgemeenschappen zich steeds aangepast aan nieuwe omstandigheden. Nieuwe groepen vestigden zich, bestaande gemeenschappen

veranderden en gebouwen kregen andere functies. Deze geschiedenis vormt de basis voor het huidige religieuze landschap. De spreiding van gebedshuizen, de verschillen tussen dorpen en wijken en de diversiteit aan geloofsgemeenschappen zijn hier direct naar terug te leiden. Deze basis is noodzakelijk om de huidige situatie en toekomstige opgaven goed te kunnen duiden in de volgende analyse.

Figuur 10: Het hoofdgebouw van de Wachttorengenootschap in aanbouw in 1982 (bron hierkomjijweg.nl).

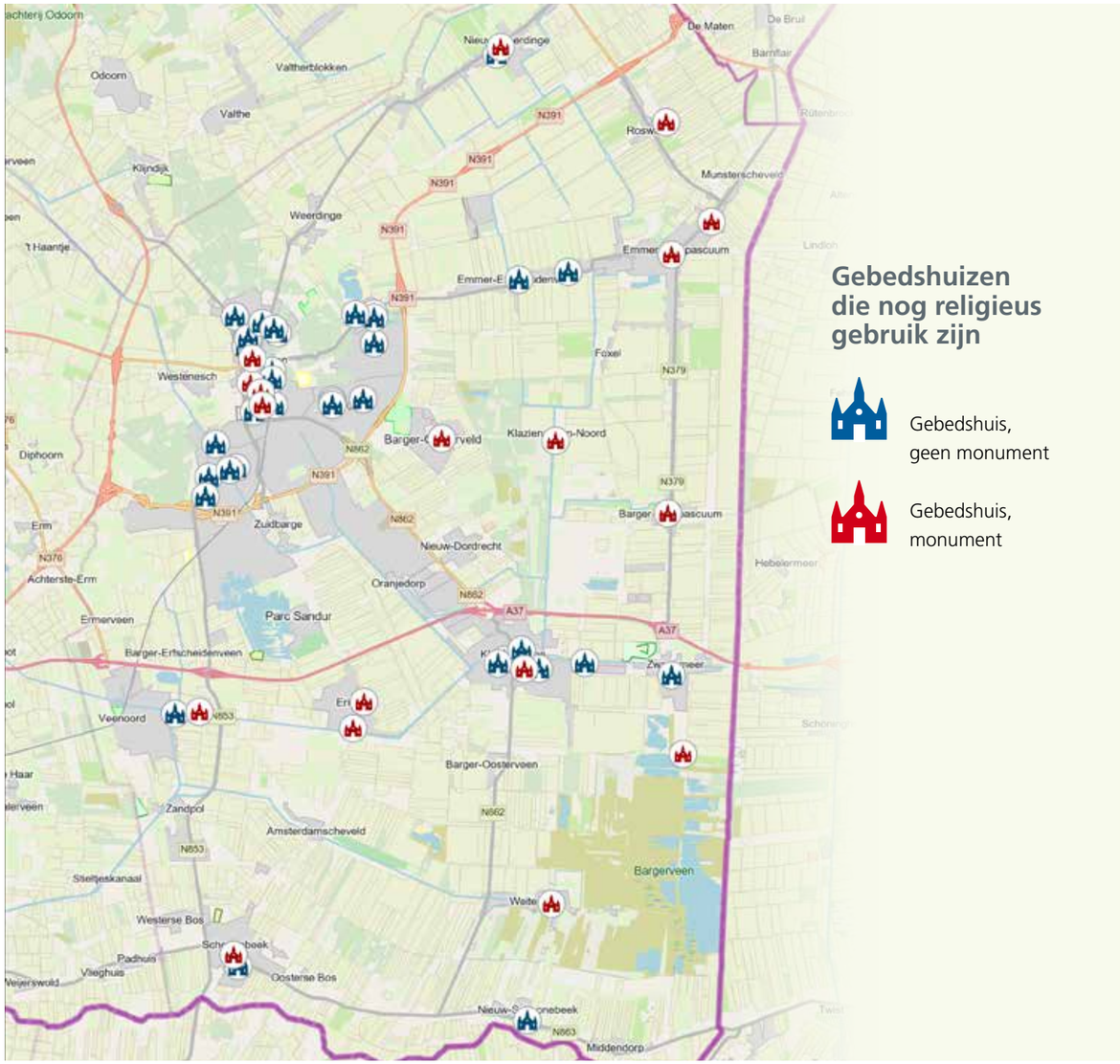

Gebedshuizen die nog religieus gebruik zijn

Gebedshuis, geen monument

Gebedshuis, monument

6 Analyse

Deze analyse, gemaakt aan de hand van de gevoerde gesprekken, brengt het huidige religieuze landschap van de gemeente Emmen in beeld. Waar de geschiedenis laat zien hoe geloofsgemeenschappen zich door de tijd heen hebben gevestigd en ontwikkeld, richt dit hoofdstuk zich op de situatie van nu.

De analyse geeft inzicht in het gebruik van gebedshuizen, de positie van geloofsgemeenschappen, de staat van de gebouwen en de ontwikkelingen die daarop van invloed zijn. De bevindingen zijn gebaseerd op gesprekken met eigenaren en geloofsgemeenschappen en laten zien waar kansen en knelpunten ontstaan. Daarmee vormt deze analyse, samen met de geschiedenis van het religieuze landschap, de inhoudelijke onderbouwing voor de visie en de keuzes die in de volgende hoofdstukken worden gemaakt.

Geloofsgemeenschappen die geen eigenaar zijn

- **8 gemeenschappen in totaal, 5 gesproken (waarvan 4 een maatschappelijke nevenfunctie hebben)**
- **1 katholiek, 7 protestants**
- **Gemeenschappen verwachten wel in de toekomst nog te bestaan, maar zijn niet zeker of dit nog in hetzelfde gebouw is**
- **Geen monumenten**
- **Voornaamste vragen over het vinden van geschikte ruimten, (zie hiervoor stappenplan onderaan visiepunten)**

Gebedshuizen blijven zichtbaar aanwezig in dorpen en wijken, maar het gebruik en de betekenis ervan verschuiven. Binnen de gemeente Emmen staan in totaal 79 gebedshuizen, waarvan er 56 nog in religieus gebruik zijn. Daarnaast hebben 23 gebouwen inmiddels een andere functie gekregen of staan leeg (zie overzicht in bijlage 2). Hierbij ligt de focus van deze analyse op de 42 gesprekken die zijn gevoerd met geloofsgemeenschappen die zelf eigenaar zijn van nog in religieus gebruik zijnde gebedshuizen. Deze bevinden zich voornamelijk in de grotere kernen, zoals Klazienaveen en het centrum van Emmen, waar beide plaatsen 6 gebedshuizen in gebruik hebben.

6.1 Fysieke kenmerken

Het merendeel van de gebedshuizen (36) is gebouwd in de twintigste eeuw, met een duidelijke nadruk op de perioden 1900–1940 en 1965–2000. Sinds 2000 zijn er geen nieuwe gebedshuizen gerealiseerd, behalve de Koninkrijkzaal van Jehovah's Getuigen in Noordbarge vormt hier een uitzondering. Deze beperkte toevoeging sluit aan bij de bredere ontwikkeling van ontkerkelijking.

De fysieke staat van de gebouwen biedt ruimte om vooruit te kijken. Het grootste deel verkeert in een redelijke tot goede conditie, waardoor er geen directe noodzaak is om op korte termijn ingrijpende keuzes te maken. Tegelijkertijd neemt de druk op onderhoud en verduurzaming toe, onder meer door de nieuwe regel. Hierbij ook de nieuwe regel dat monumenten een energielabel moeten hebben en de stijgende stookkosten in vooral grote, niet geïsoleerde gebouwen die voor veel kosten zorgen. Op dit moment zijn gebouwen die (deels) worden gebruikt voor erediensten en religieuze activiteiten nog uitgezonderd van deze plicht, ook als het gaat om beschermde monumenten. Echter als er ook sprake is van niet-religieus gebruik dan is het leveren van een energielabel vanaf 29 mei 2026 wel verplicht bij verkoop, verhuur of verlenging van een huurovereenkomst. (bron, Rijksdienst voor cultureel erfgoed. *Voor meer informatie kan dit bij De Rijksdienst voor ondernemend Nederland https://www.rvo.nl/onderwerpen/contact)*

6.2 Denominatie en bezetting

Binnen het huidige gebruik zijn de Protestantse Kerk in Nederland en de rooms-katholieke parochies met respectievelijk dertien en elf gebouwen sterk vertegenwoordigd. Hiernaast is er sprake van een gevarieerd religieus landschap waarin ook andere geloofsgemeenschappen actief zijn. Zo vestigden de baptisten zich in de gemeente Emmen met de komst van de industrie en was deze gemeenschap in de jaren tachtig de grootste baptistengemeenschap van Nederland. Op dit moment zijn er vijf gebedshuizen met een Baptisten denominatie.

De bezetting van gebedshuizen vormt een van de meest bepalende ontwikkelingen binnen de gemeente Emmen. Van de geloofsgemeenschappen waarmee is gesproken verwachten 26 gemeenschappen een afname van het aantal leden, terwijl slechts zeven gemeenschappen groei verwachten. Een aanzienlijke groep geeft bovendien aan dat de toekomst onzeker is. Deze ontwikkeling werkt door in het gebruik van de gebouwen. Vooral bij de grotere gebedshuizen blijft een groot deel van de beschikbare ruimte structureel onbenut. De tien grootste gebedshuizen kennen een gemiddelde bezettingsgraad van ongeveer achttien procent. Slechts tien van de 42 onderzochte gebedshuizen behalen een bezettingsgraad van meer dan vijftig procent. Dit betekent dat veel gebouwen grotendeels leeg staan tijdens reguliere activiteiten, terwijl de vaste lasten voor energie, beheer en onderhoud blijven bestaan.

6.3 Maatschappelijk gebruik

Tegen voorgaande achtergrond is zichtbaar dat veel eigenaren actief zoeken naar manieren om hun gebouw relevant en in gebruik te houden. In de praktijk vervullen 26 gebedshuizen inmiddels naast hun religieuze functie ook een (veelal maatschappelijke) nevenfunctie. Zij bieden ruimte aan wijkactiviteiten, ontmoetingen of verhuren een ruimte aan een lokale organisatie. Deze multifunctionele invulling versterkt in veel gevallen de binding met de omgeving en vergroot de zichtbaarheid en betekenis van het gebouw binnen dorp of wijk. Tegelijkertijd laten de gesprekken zien dat multifunctioneel gebruik niet in alle situaties voldoende oplossingen biedt. Niet elk gebouw leent zich hiervoor en niet elke gemeenschap beschikt over de organisatiekracht om deze rol structureel te vervullen.

Van het totaal aantal gebedshuizen zijn 23 gebedshuizen monumentaal (beeldbepalend bouwwerk niet meegerekend) en van de 42 gesproken gebedshuizen zijn er 19 monumentaal

Monumentstatus van alle gebedshuizen

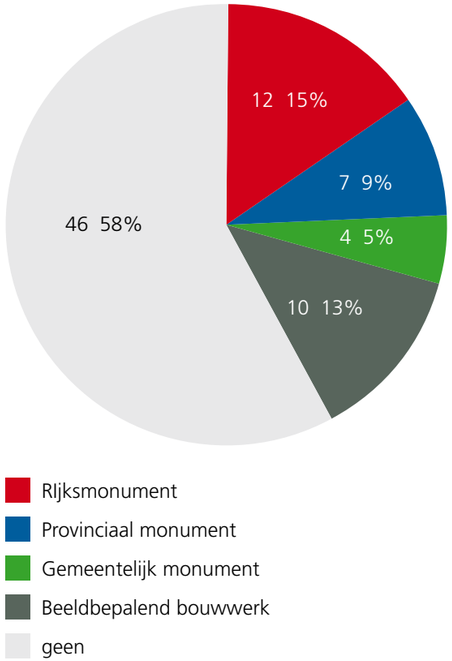

6.4 Monumentstatus

Meerdere gebedshuizen in de gemeente Emmen hebben een monumentstatus.
Deze gebouwen vertegenwoordigen een hoge cultuurhistorische waarde. Voor monumentale gebedshuizen zijn subsidieregelingen beschikbaar en uit de gesprekken blijkt dat eigenaren hier ook actief gebruik van maken. Deze ondersteuning draagt eraan bij dat veel monumentale gebouwen in redelijke tot goede staat verkeren. Hiernaast geven eigenaren aan dat de kosten voor instandhouding hoog blijven. Groot onderhoud, verduurzaming en dagelijks beheer vragen om structurele inzet van financiële middelen en vrijwilligers, terwijl de draagkracht van de gemeenschappen afneemt.

Daarmee ontstaat een spanningsveld dat niet alleen monumentale gebouwen raakt. Meer dan de helft van de gebedshuizen heeft geen monumentale status en beschikt niet over vergelijkbare beschermings- en subsidiemogelijkheden. Ondanks dat er nog steeds wel financieringsmogelijkheden bestaan zoals bijvoorbeeld de Dumava subsidie (https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/dumava), zijn deze gebedshuizen vaak afhankelijk van de mogelijkheden van de gemeenschap zelf. Wanneer het gebruik afneemt, wordt het steeds lastiger om investeringen in onderhoud en toekomstbestendigheid te blijven doen. Dit maakt deze gebouwen extra kwetsbaar voor leegstand, functieverlies of herbestemming.

Het religieuze landschap van Emmen laat een grote betrokkenheid en veerkracht zien. Veel gebedshuizen vervullen, ondanks veranderende omstandigheden, nog altijd een zichtbare rol in dorpen en wijken en dragen bij aan identiteit, ontmoeting en samenhang. Tegelijkertijd maken deze cijfers duidelijk dat geloofsgemeenschappen voor keuzes staan door krimp, lage bezettingsgraden en verschillen in bescherming en draagkracht. Deze analyse laat zien dat behoud kansen biedt, maar niet vanzelfsprekend is. De visie bouwt hierop voort door te verhelderen hoe de gemeente Emmen, vanuit haar rol, richting wil geven aan behoud waar mogelijk en aan zorgvuldige afwegingen voor de toekomst.

Antoniuskerk, Zwartemeer

7
Visie

De gemeente Emmen erkent gebedshuizen als belangrijke plekken. Ze vormen onder andere herkenningspunten, brengen mensen samen en dragen bij aan de identiteit van de gemeente en haar inwoners. De visie van de gemeente Emmen op gebedshuizen heeft respect voor wat van waarde is, maar biedt ook ruimte voor nieuwe kansen en de hierbij passende invulling. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen gebedshuizen die nog actief religieus worden gebruikt en situaties waarin de religieuze functie verdwijnt.

De uitgangspunten zijn:

1. De gemeente Emmen zet zich in voor het behoud van religieuze activiteiten in een gebedshuis.
2. De gemeente Emmen streeft naar zorgvuldig behoud en passende ontwikkeling van gebedshuizen wanneer de religieuze functie verdwijnt.

Deze twee uitgangspunten staan centraal in hoe de gemeente Emmen om wil gaan met de toekomst van haar gebedshuizen, met respect voor wat er is, maar met oog voor kansen in de toekomst.

1. **De gemeente Emmen zet zich in voor het behoud van religieuze activiteiten in een gebedshuis**
   Voor de 56 gebedshuizen die nog in gebruik zijn voor religieuze activiteiten is het uitgangspunt dat deze functie zo lang mogelijk behouden blijft. De gemeente Emmen erkent het belang van gebedshuizen als plekken van ontmoeting, zingeving en gemeenschap. Hiernaast zien we dat ongeveer 60% van de actieve geloofsgemeenschappen aangeeft dat zij te maken hebben met onzekerheden over de toekomst. De gemeente zoekt, binnen haar rol, mee naar mogelijkheden om religieus gebruik toekomstbestendig te houden. Dat kan bijvoorbeeld door het combineren van religieuze activiteiten met andere passende (bijvoorbeeld maatschappelijke/culturele) functies. Wanneer geloofsgemeenschappen met dergelijke initiatieven

bij de gemeente komen, denkt de gemeente mee en faciliteert zij waar mogelijk.

Wanneer een groeiende geloofsgemeenschap op zoek is naar (meer) ruimte, verwijst de gemeente in eerste instantie naar bestaande gebedshuizen met een religieuze bestemming. De gemeente kan hierbij een verbindende rol vervullen door geloofsgemeenschappen met passende vragen en mogelijkheden met elkaar in contact te brengen. De verantwoordelijkheid voor keuzes en investeringen blijft daarbij bij de eigenaren en betrokken organisaties.

2. **De gemeente Emmen streeft naar zorgvuldig behoud en maatwerk bij passende ontwikkeling van gebedshuizen wanneer de religieuze functie verdwijnt**
   De gemeente Emmen kent grote verschillen tussen het centrum, de dorpen en de wijken, zo ook tussen haar gebedshuizen. De vragen, kansen en knelpunten verschillen per locatie en per geloofsgemeenschap. Wanneer het behouden van religieus gebruik niet langer haalbaar blijkt, richt de inzet van de gemeente zich op het zorgvuldig omgaan met het gebouw zelf. Sloop is onwenselijk en terwijl monumentale gebedshuizen al bescherming genieten, geldt dit vanuit de gemeente ook voor niet-monumentale gebedshuizen. Gebedshuizen hebben een bijzondere betekenis voor hun omgeving, ook wanneer de oorspronkelijke functie verdwijnt.

   De gemeente Emmen streeft er in deze situaties naar dat herbestemming of functiewijziging gebeurt met respect voor de cultuurhistorische, ruimtelijke en maatschappelijke waarde van het gebouw en haar omgeving. Dat betekent niet dat elk gebouw behouden moet blijven in zijn oorspronkelijke vorm, maar wel dat keuzes bewust en met oog voor de omgeving worden gemaakt. Gebedshuizen die monumentaal zijn of onderdeel vormen van een ensemble, zoals met pastorieën, zusterhuizen of begraafplaatsen, vragen daarbij extra aandacht.

   Eigenaren blijven verantwoordelijk voor hun gebouw en het nemen van initiatief. De gemeente vervult een faciliterende en kaderstellende rol door duidelijkheid te bieden over regelgeving (zoals het omgevingsplan), mee te denken over mogelijkheden en waar nodig maatwerk toe te passen.

7.1 Voorbeeld traject

Wanneer een functieverandering in beeld komt is onderstaand een voorbeeld van een te volgen traject inclusief rolduiding.

Stap 1

Signalering en eerste verkenning (eigenaar)
De eigenaar constateert dat voortzetting van religieus gebruik op termijn niet langer haalbaar is, bijvoorbeeld door krimp, financiële druk en/of organisatorische beperkingen. De eigenaar verkent intern welke opties denkbaar en wenselijk zijn zoals bijvoorbeeld voortzetting met nevenfuncties, gedeeld gebruik, herbestemming of verkoop.

Stap 2

Verkenning en voorbereidend gesprek (eigenaar en gemeente)
Wanneer een functieverandering in beeld komt, ligt het initiatief in eerste instantie bij de eigenaar. Van de eigenaar wordt verwacht dat deze een eerste verkenning uitvoert naar mogelijke toekomstscenario's voor het gebouw. Deze verkenning hoeft nog niet uitgewerkt te zijn tot een definitief plan, maar biedt wel een onderbouwd vertrekpunt voor het gesprek met de gemeente.

De gemeente kan in deze fase faciliteren door vooraf inzicht te geven in de relevante beleidskaders en randvoorwaarden, zoals het omgevingsplan, de monumentenstatus, erfgoed- en ruimtelijk beleid en andere toepasselijke regelgeving. De eigenaar gebruikt deze kaders om eigen ideeën en mogelijkheden te toetsen en te structureren. Op basis hiervan vindt een verkennend gesprek plaats met de gemeente, waarin de eerste richting wordt besproken.

Hierbij is het belangrijk om rekening te houden met:
- de ruimtelijke en stedenbouwkundige inpassing van het gebouw;
- aanwezige cultuurhistorische waarden en eventuele ensembles; Erfgoedkaart Gemeente Emmen
- effecten op de directe omgeving, zoals geluid, verkeer en gebruiksintensiteit;

- ecologische aspecten, bijvoorbeeld de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten zoals vleermuizen;
- mogelijkheden voor gedeeld of multifunctioneel gebruik, let bij cultureel gebruik op dat er geen sprake is van concurrentie met bijvoorbeeld buurt- of dorpshuizen;
- aansluiting bij maatschappelijke en culturele functies in de omgeving;
- financiële en organisatorische haalbaarheid, inclusief beheer en onderhoud;
- relevante wet- en regelgeving, zoals vergunningen, energielabels, het omgevingsplan en verduurzamingsopgaven;
- participatie, wat is de wens van het dorp/wijk? Dit is ook een vraag bij vooroverleggen en omgevingsvergunningen.

De eigenaar kan ervoor kiezen om bijvoorbeeld een herbestemmingsonderzoek te laten opstellen of met een eigen initiatief naar de gemeente te komen. Ter inspiratie kan gebruik worden gemaakt van bestaande voorbeelden van herbestemde gebedshuizen, zoals opgenomen in deze visie (zie pagina XX voor overzicht herbestemde gebedshuizen) of publicaties zoals Kerkgebouwen, 88 inspirerende voorbeelden van nieuw gebruik. De gemeente denkt in deze fase mee, deelt voorbeelden en ervaringen, en geeft aan welke vervolgstappen logisch zijn, zonder het eigenaarschap of de verantwoordelijkheid over te nemen.

Stap 3

Betrekken van de omgeving (eigenaar, met ondersteuning gemeente)
Bij monumentale gebouwen en bij functiewijzigingen is het betrekken van de directe omgeving van belang. De eigenaar is verantwoordelijk voor dit traject. De gemeente kan adviseren over participatie en aandachtspunten, zeker wanneer het gebouw een belangrijke plek inneemt in het dorp of de wijk.

Stap 4

Uitwerking van een voorkeursrichting (eigenaar)
Op basis van de verkenning (initiatief) en de reacties uit de omgeving werkt de eigenaar één of meerdere realistische scenario's verder uit. Daarbij wordt rekening gehouden met regelgeving, benodigde vergunningen en mogelijke subsidieregelingen.

Stap 5

Toetsing en vergunningen (gemeente)
De gemeente beoordeelt plannen aan de hand van het omgevingsplan en overige relevante regelgeving. Bij monumenten zijn veelal vergunningen nodig en vindt afstemming plaats over de omgang met cultuurhistorische waarden. De gemeente hanteert hierbij de officiële regels voor besluiten. Bij een vergunningsaanvraag wordt er een casemanager toegewezen. Dit is de directe contactpersoon voor vragen over het vergunningsproces en vervolg.

Stap 6 (optioneel)

Indien het plan niet past binnen de kaders van het omgevingsplan maar de gemeente wel medewerking wil verlenen, moet er een ruimtelijke procedure doorlopen worden. Dit gaat via een vergunning voor binnenplans afwijken, een vergunning voor buitenplans afwijken (BOPA), of via een definitieve wijziging van het omgevingsplan. In gezamenlijkheid met de gemeente kan worden gekeken welke oplossing het beste past bij het plan.

8
Uitvoeringsagenda

Het schrijven van de gebedshuizenvisie en de bijbehorende ambities moeten ook worden vertaald naar uitvoering. Onderstaand zijn de uitvoeringspunten waar de gemeente Emmen mee aan de slag gaat.

- **Eén aanspreekpunt**
  De gemeente Emmen richt een duidelijk en herkenbaar aanspreekpunt in voor gebedshuiseigenaren en betrokken partijen. Dit aanspreekpunt fungeert als loket voor vragen, en het doorverwijzen naar de juiste afdelingen binnen de gemeente. Hiermee wordt de toegankelijkheid van de gemeente vergroot en ontstaat een vaste basis voor samenwerking en kennisdeling. DIt zal in de tweede helft van 2026 worden gecommuniceerd.

Geen financiën nodig, wel ambtelijke inzet

- **Digitale toegankelijkheid van de gebedshuizenvisie en de paspoorten**
  De informatie over gebedshuizen, waaronder de gebedshuizenvisie en de bijbehorende paspoorten, wordt digitaal vastgelegd en ontsloten via de erfgoedkaart van de gemeente Emmen. Het streven is om dit Q4 2026 op te leveren.

Geschatte kosten gedekt uit de huidige budgetten

- **Monitoring en samenwerking**
  De gemeente Emmen organiseert jaarlijks een bijeenkomst voor gebedshuiseigenaren en betrokken partijen. Deze bijeenkomst heeft een tweeledig doel. Enerzijds biedt het een moment voor ontmoeting, uitwisseling van ervaringen en het versterken van de samenwerking tussen partijen. Anderzijds dient het als moment om de ontwikkelingen binnen het religieuze landschap te monitoren en de voortgang van de visie te volgen. Hiermee blijft de visie een levend document dat kan inspelen op actuele ontwikkelingen.

Geschatte kosten gedekt uit de huidige budgetten

- **We creëren een overzicht van de beschikbare subsidies en fondsen**
  Er wordt een overzicht gemaakt met de beschikbare fondsen en subsidies, relevant voor gebedshuizen. Opgeleverd Q4 2026.

Geschatte kosten gedekt uit de huidige budgetten

Maria Koningin van de Vrede, Schoonebeek

Bijlage 1
Toelichting totstandkoming visie

Deze gebedshuizenvisie is tot stand gekomen in samenwerking met de gebedshuiseigenaren, Afvaardigingen, collega's van de gemeente Emmen en belanghebbenden.

2019

Start actief kerkenvisiebeleid Rijksdienst van het Cultureel erfgoed
De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed begint met het opstellen van een actief kerkenvisiebeleid om samen na te denken over de toekomst van onze religieuze gebouwen. Een kerkenvisie is een strategische visie op de toekomst van meerdere kerkgebouwen binnen een gemeente of regio. Het opstellen van een kerkenvisie gebeurt in dialoog tussen de gemeente, kerkeigenaren, inwoners en erfgoedorganisaties. Het gaat dan over álle kerkgebouwen in die gemeente: monumentaal en niet-monumentaal, nieuw en oud, ongeacht geloof.

7 februari 2023

Commissievergadering
Naar aanleiding van vragen vanuit de gemeenteraad, vanuit de ChristenUnie, is het thema van kerkelijke gebouwen en religieus erfgoed nadrukkelijk op de agenda gekomen. Daarbij werd zorg uitgesproken over het voortbestaan van gebedshuizen, mede door concrete ontwikkelingen zoals de mogelijke sluiting van meerdere rooms-katholieke kerken. Vanuit het college is aangegeven dat er op dat moment nog geen structureel contact was met eigenaren, maar dat de gemeente juist een rol ziet in het meedenken over de toekomst van deze gebouwen. Tegelijk werd vastgesteld dat een integrale kerkenvisie nog ontbrak. Dit heeft onder meer geleid tot het in beeld brengen van alle gebedshuizen en het organiseren van een bijeenkomst met betrokken partijen.

27 september 2023

Eerste bijeenkomst religieus erfgoed
Tijdens de bijeenkomst over religieus erfgoed op 27 september zijn gebedshuiseigenaren en geloofsgemeenschappen actief betrokken bij het ophalen van inzichten voor de visie. Met 36 aanwezigen van de 55 genodigden was de opkomst hoog en werd een breed representatief beeld verkregen. In groepsgesprekken zijn belangrijke thema's besproken, zoals de terugloop van ledenaantallen, verduurzaming en energiekosten, het afstoten en herbestemmen van gebouwen en diverse praktische vraagstukken rondom beheer en gebruik. Daarbij kwam naar voren dat ontwikkelingen sterk verschillen per gemeenschap: waar sommige krimp ervaren, zien andere juist groei of stabiliteit. Ook delen veel partijen zorgen over toekomstbestendigheid, oplopende kosten en het organiseren van voldoende vrijwilligers. De deelnemers spraken zich positief uit over het opstellen van een visie, mits deze helpt en ondersteunt en niet tegenwerkt.

13-14 mei en 27-28 mei met uitlopers naar juni 2025

Gesprekken met de eigenaren en stichting Oude Drentse Kerken
In de periode van 13 en 14 mei en 27 en 28 mei, met enkele uitlopers tot in juni, zijn gesprekken gevoerd met 47 gebedshuiseigenaren en geloofsgemeenschappen binnen de gemeente Emmen. Alle eigenaren zijn vooraf door de gemeente benaderd met een brief waarin het doel van de gebedshuizenvisie werd toegelicht en waarin een ontmoeting op locatie werd voorgesteld. De gesprekken vonden plaats tijdens locatiebezoeken door een afvaardiging van de adviesbureaus Rechurch en Kerk & Co, samen met de afdeling Erfgoed van de gemeente Emmen. Wanneer geloofsgemeenschappen geen eigenaar waren van het gebouw waarin zij samenkomen, zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van deze gemeenschappen. Tijdens de locatiebezoeken is beeldmateriaal vastgelegd van het interieur, exterieur en de ligging. Dit beeldmateriaal is niet alleen gebruikt ter ondersteuning van de gebedshuizenvisie, maar is ook beschikbaar gesteld aan de eigenaren zelf.

- In deze periode is ook de Stichting Oude Drentse kerken gesproken: Stichting Oude Drentse kerken ziet kansen voor toekomstig gebruik van gebedshuizen. Ze zou de eigenaren mee willen geven tijdig na te denken over de toekomst van het gebedshuis en de geloofsgemeenschap: "Doe onderzoek, kijk wat de mogelijkheden zijn. Ga niet afwachten tot de laatste het licht uit moet doen"

Toekomstperspectief

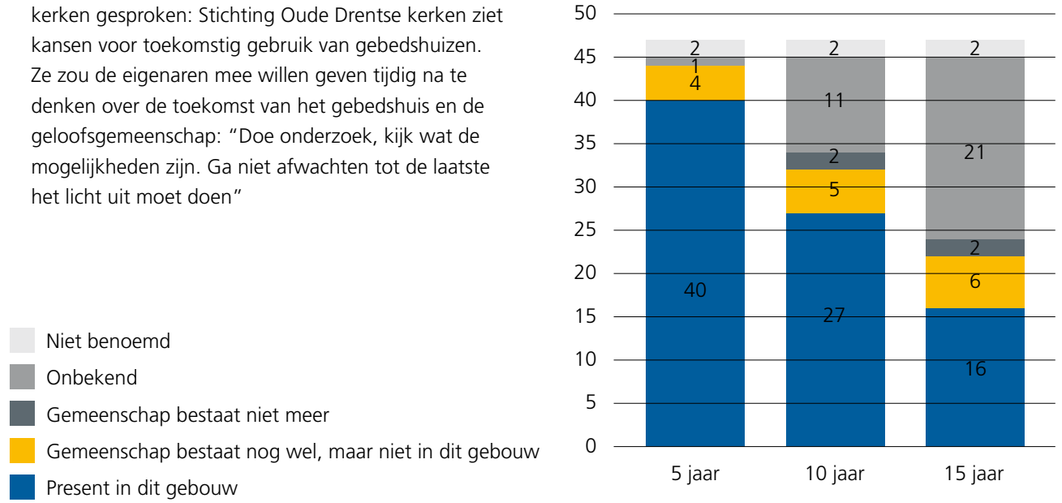

27 oktober 2025

Raadsinformatiebijeenkomst
Als onderdeel van het proces is de gemeenteraad op 27 oktober 2025 geïnformeerd over de voortgang en eerste opbrengsten van de gebedshuizenvisie. Tijdens dit bijpraatmoment is toegelicht hoe het traject zich sinds 2023 heeft ontwikkeld, beginnend bij de eerste vragen vanuit de raad, gevolgd door gesprekken met gebedshuiseigenaren, de voorbereiding en aanbesteding in 2024 en de uitgebreide gespreksronde met geloofsgemeenschappen in 2025. De raad is meegenomen in het doel van de visie: het ontwikkelen van een instrument dat zowel de gemeenschappen als de gemeente ondersteunt bij het maken van zorgvuldige keuzes voor de toekomst van gebedshuizen. Daarnaast zijn de eerste inzichten uit de gesprekken gedeeld en is vooruitgekeken naar de afronding van de visie, de besluitvorming door het college en het verdere informeren van de raad. Hieruit kwamen onder andere de volgende opmerkingen:

- De herbestemming van de Zuiderkerk is ooit een bezoek geweest van de raad. Er werd aangegeven dat dit prachtig is geworden
- Kunnen we de paspoorten bundelen en voorbeelden geven van al herbestemde gebouwen?
- Bestaat het risico dat de gebedshuizenvisie belemmerend gaat zijn voor de eigenaren?

18 juli 2025

Bijeenkomst historische verenigingen en erfgoedorganisaties
Als onderdeel van het participatietraject heeft een bijeenkomst plaatsgevonden met vertegenwoordigers van historische verenigingen en erfgoedorganisaties uit de gemeente Emmen. Tijdens deze bijeenkomst is vanuit verschillende invalshoeken gereflecteerd op de toekomst van gebedshuizen, met specifieke aandacht voor ander gebruik, betrokkenheid en aandachtspunten richting de gemeente. In de gesprekken kwam naar voren dat historische verenigingen grote waarde hechten aan het behoud van gebedshuizen als herkenningspunten in dorpen en wijken, ook wanneer de religieuze functie verandert. Daarbij werd gewezen op het belang van zorgvuldig omgaan met cultuurhistorische waarden. De deelnemers benadrukten dat functieverandering mogelijk is, mits deze past bij het karakter en de geschiedenis van de plek, en niet uitsluitend commercieel van aard is. Multifunctioneel gebruik, maatschappelijke functies en in sommige gevallen (beschermd) wonen werden genoemd als kansrijke richtingen, met aandacht voor de omgeving en draagvlak in het dorp. De algemene consensus was: niet zomaar een gebedshuis slopen.

1 juni 2026

Laatste bijeenkomst eigenaren
Op 1 juni 2026 heeft er een overleg plaatsgevonden in de Ichthuskerk. Hier zijn de concept visiepunten toegelicht en besproken. Tijdens deze bijeenkomst stond de uitwisseling centraal: na een presentatie volgde een open discussie en was er ruimte voor vragen en het uitdelen van gebedshuizenpaspoorten. Eigenaren stelden vragen over onder andere de rol van de gemeente, verduurzaming, subsidies en de toekomst van hun gebouwen bij krimpende gemeenschappen. Daarbij kwam duidelijk naar voren dat er behoefte bestaat aan een helder aanspreekpunt binnen de gemeente, waarbij de gemeente een faciliterende rol vervult en meedenkt over mogelijkheden zoals multifunctioneel gebruik of herbestemming. Ook werd aandacht gevraagd voor de maatschappelijke functie van gebedshuizen, samenwerking met andere voorzieningen in dorpen en wijken en de rol van gebedshuizen bij crisissituaties. Daarnaast zijn praktische aandachtspunten benoemd, zoals onduidelijkheden rondom regelgeving, subsidiemogelijkheden en verduurzaming. De bijeenkomst leverde waardevolle input op voor de verdere aanscherping van de visie en de uitvoeringsagenda, waarbij met name de behoefte aan ondersteuning, duidelijkheid en samenwerking nadrukkelijk naar voren kwam.

H. Nicolaaskerk, Schoonebeek

Bijlage 2
Overzicht herbestemde gebedshuizen

Nederlands Hervormde Kerk	Verlengde Oosterdiep OZ 77	7884TG	Barger-Compascuum	Woonhuis met winkel
Kerk Veenpark	Berkenrode 4	7884TR	Barger-Compascuum	Museum/ Evenementenlocatie
Schuurkerk	Berkenrode 4	7884TR	Barger-Compascuum	Museumstuk
Ned. Hervormde kerk	Pastoor Vroomstraat 26	7884RD	Barger-Compascuum	Woningen
De Voorhof	Statenweg 2	7824CS	Emmen (Angelslo)	Medisch Centrum
Zuiderkerk	Wilhelminastraat 13	7811JA	Emmen (Centrum)	Appartementencomplex
t Lichtpunt Evangeliegemeente	Boslaan 36	7811GJ	Emmen (Emmerschans)	Woonhuis
De Leeuwerik	Kuifleeuwerik 10	7827DZ	Emmen (Rietlanden)	Multifunctioneel Centrum
Christelijk Gereformeerde Kerk	Oosterdiep WZ 38	7881GL	Emmer-Compascuum	Schuur
De Eersteling	Kanaal A NZ 223	7881KV	Emmer-Compascuum	Woonhuis

Kanaalkerk	Kanaal A NZ 106	7881KL	Emmer-Compascuum	Woonhuis
Evangelisatielokaal / Gereformeerde Kerk	Griendtsveenstraat 45	7887TH	Erica	Woonhuis
Nieuw Apostolische Kerk	Brugstraat 8	7891AP	Klazienaveen	Winkel
Hervormde Kerk (Witte kerkje)	Vastenow 3	7885AL	Nieuw-Dordrecht	Evenementenlocatie
Baptistenkerk	Weerdingerkanaal Noordzijde 52	7831AC	Nieuw-Weerdinge	Woonhuis
Gereformeerde Kerk	Siepelveenwijk Zuidzijde 109	7831TC	Nieuw-Weerdinge	Schuur
De Mente	De Mente 2	7761BJ	Schoonebeek	Gezondheidscentrum
Eben Haëzer	Dordseweg 38A	7765AC	Weiteveen	Bijeenkomstfunctie
Hervormde Kerk	Mollemastraat 5/ De Hemen 14	7894BD	Zwartemeer	Uitvaartcentrum

Zuiderkerk met pastorie
De Zuiderkerk en de pastorie zijn beide in 2018 herbestemd tot woningen. De huidige eigenaar heeft affiniteit met oudere gebouwen en is dan ook erg trots op deze herbestemming. Nog steeds komen er verzoeken of mensen het gebouw van binnen mogen kijken. De eigenaar heeft aangegeven dat de onderhoudskosten oplopen, maar was dan ook zeer tevreden met de subsidie gemeentelijke monumenten.

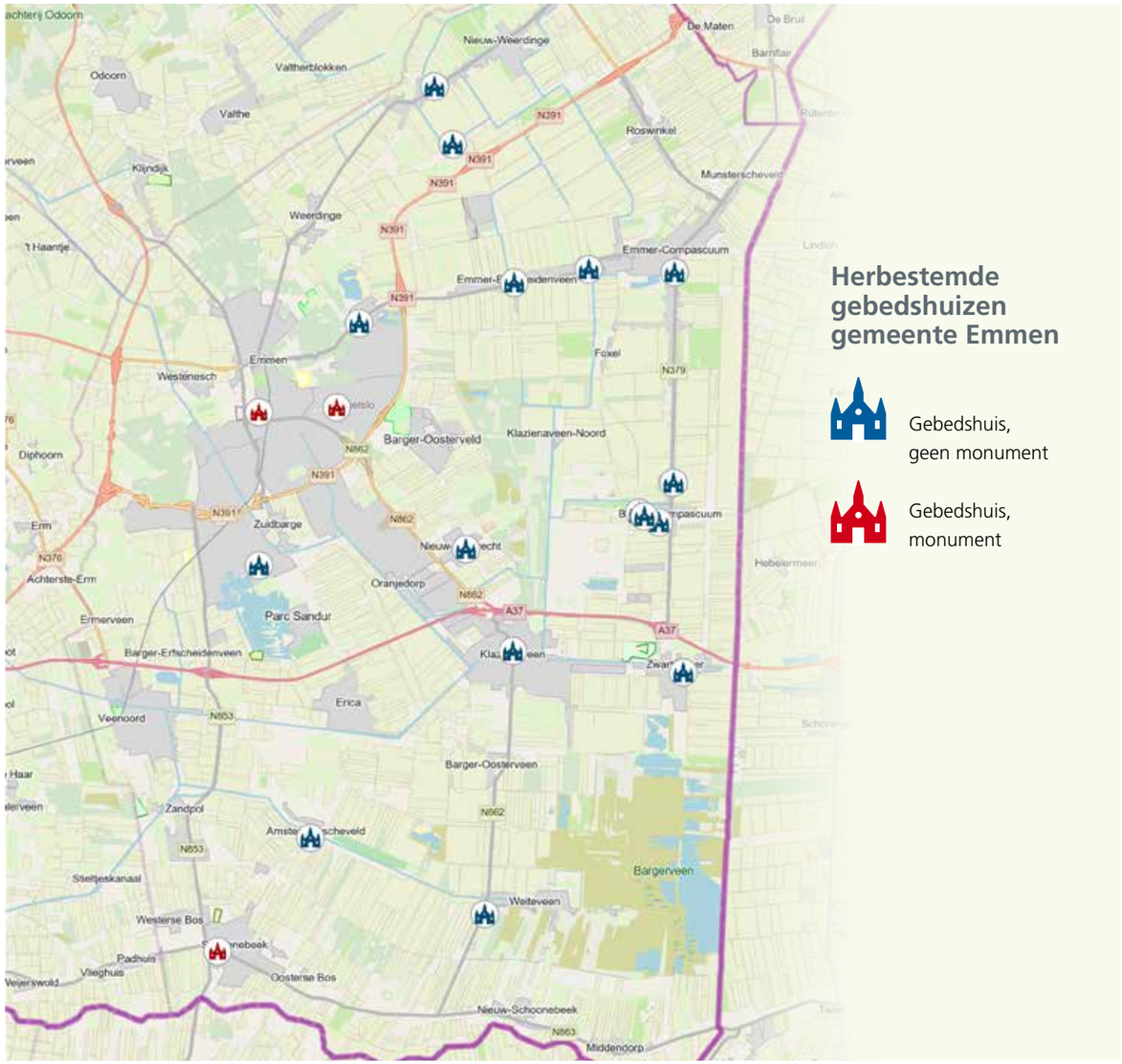

De Voorhof
De Voorhof is een provinciaal monument die in 2019 is herbestemd naar een gezondheidscentrum. Angelslo had nog niet een dergelijke voorziening. Deze behoefte is met deze herbestemming vervuld.

Interieur De Voorhof.

Wij danken alle gebedshuiseigenaren, geloofsgemeenschappen, vertegenwoordigers, collega's Rechurch en Kerk & Co en iedereen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van de gebedshuizenvisie van de gemeente Emmen.

St. Henricus, Klazienaveen

Colofon

Een uitgave van de gemeente Emmen

Bezoekadres

Raadhuisplein 1, 7800 RA Emmen
Telefoon: 14 0591

gemeente.emmen.nl
gemeente@emmen.nl